

MAANDBERIGTEN,

VOORGELEZEN

IN DE

MAANDELIJKSCHE BEDESTONDEN

VAN HET

Nederlandsche Zendinggenootschap,

betrekkelijk de verbreiding van het CHRISTENDOM,
bijzonder onder de

H E I D E N E N,

VOOR HET JAAR 1852.

TE ROTTERDAM, BIJ

M. WIJT & ZONEN,

DRUKKERS VAN HET NEDERLANDSCHE ZENDELINGGENOOTSCHAP.

Gedrukt voor rekening van het Genootschap.

RIJKSUNIVERSITEIT UTRECHT

0326 6016

MAANDBERIGT

VAN HET

**NEDERLANDSCHE
ZENDELINGGENOOTSCHAP,**betrekkelijk de uitbreiding van het CHRISTENDOM,
bijzonder onder de**HEIDENEN.**

NEDERLANDSCH OOST-INDIË.

TIMOR.

In ons laatste jaarverslag hebben wij u medegedeeld, dat wij gemeend hadden onze twee jongere zendelingen, de broeders DONSELAAR EN SCHOT, beiden van het eiland *Timor* te moeten wegnemen, en de zorg voor gemeenten en scholen, aldaar bestaande, aan onzen reeds bejaarden broeder HEYMERING te moeten overlaten. DONSELAAR EN SCHOT zouden dan te zamen een' nieuwen akker gaan ontginnen, en de eerste arbeiders zijn in de nieuwe zending onder de *Boeginezen* op *Zuid-Celebes*, in de nabijheid van *Makasser*, tot welke wij besloten. Wij ontvingen echter later brieven van broeder DONSELAAR, die er ons toe geleid hebben om ons besluit eenigzins te wijzigen. Wij werden bevestigd in onze overtuiging, dat wij wel deden met ons werk op *Timor* geenszins uit te breiden, daar wij er ons nooit vruchten konden beloven, geëvenredigd aan de groote opofferingen, die wij reeds

voor die zending deden. Het bleek ons echter te gelijker tijd, dat de toestand der kleine gemeente te *Babauw*, waar broeder DONSELAAR werkt, gedurende zijn verblijf aldaar te zeer ten goede veranderd is, dan dat wij haar alleen aan de zorg van een' inlandschen onderwijzer zouden mogen overlaten. Alzoo besloten wij wel broeder DONSELAAR van *Timor* weg te nemen, en hem, den reeds geoefenden zendeling, in de nieuwe zending te verplaatsen, maar aan broeder SCHOT op te dragen, dat hij zich te *Babauw* vestigde, om den arbeid voort te zetten. Broeder SCHOT was intusschen van *Timor* naar *Java* heengereisd, en wel om er zijne verloofde, mejufvrouw DUKER af te halen. Reeds voor zijn vertrek van *Java* had hij zich met deze verbonden, en zij zoude hem in het gezelschap van broeder SCHUH en diens echtgenoot naar *Timor* gevolgd zijn. Nu echter de bestemming van broeder SCHUH veranderd was, miste zij dit geleide, en had SCHOT om harentwil op *Java* moeten terugkomen, al ware hij er niet heengereisd volgens onzen last om naar *Noord-Celebes* te gaan. Op *Java* komende vond hij het besluit van ons bestuur, dat hij den arbeid op *Timor* zou voortzetten. Tot ons leedwezen zou hij nu waarschijnlijk geruimen tijd op *Java* moeten vertoeven, van waar de scheepsgelegenheden naar *Timor* weinige zijn. Dat hij daar te *Babauw*, is het al niet een' rijk geladen akker, toch eenen, die hier en daar goede aarde heeft, zal aantreffen, moge u uit het volgende blijken.

In eenen brief van 1 April 1850 deelde broeder DONSELAAR ons mede, dat hij bij zijne gemeente vier

opzieners had aangesteld, en maakte hij ons zoowel met hunne personen als met hun werk bekend. »De eerste dezer vier opzieners,» dus schrijft hij, »is de Postmeester van *Babauw*, een kapitein van het korps Mardijkers (gewapende inlanders) DEMETZ THEEDENS, een man van onbesproken zeden en opregten Christelijken zin, met zijn gezin een voorbeeld van getrouwe bijwoning der openbare godsdienst-oefening. Ook door zijne betrekking als Posthouder kan hij de gemeente in menigerlei opzigt van dienst zijn. De tweede, WILLEM HANS, 1ste Luitenant der Mardijkers, is een der beste leden der gemeente, een eenvoudig opregt Christen, een NATHANAEL, in wien geen bedrog is, die zijnen Heer en Zaligmaker met een kinderlijk en hartelijk geloof aanhangt en liefheeft. Reeds in zijne jeugd gedoopt, ontving hij, tijdens de dienst van Br. LE BRUIJN te *Koepang*, waar hij toen woonde, de eerste levendige indrukken van het Christendom, en werd door dien broeder als lidmaat der gemeente aangenomen. Van alle leden mijner gemeente betoont hij den meesten lust tot onderzoek, bezit hij de meeste Bijbelkennis, en kan ik met hem het best spreken over Christelijk geloof en bevinding. De godsdienst en de oorlog zijn in het gesprek zijne meest geliefkoosde onderwerpen, en meer dan eens heeft hij mij verhaald, hoe hij ook vooral in den strijd door eigene ervaring de overtuiging heeft verkregen, dat God de hoorder is des gebeds; want in den oorlog met *Amanoebang*, ten tijde van den Resident HAZAART, bij herhaling door den vijand omsingeld en den dood nabij zijnde, zag hij zich op zijn gebed op

ongedachte wijze van de magt der vijanden en liet dreigend gevaar verlost. De derde opziener is LOUIS AJAL, een Amboinees, en gewezen schoolmeester van *Rotty*, uit den tijd van broeder TERLINDEN, die na zijne verwijdering uit die betrekking zich bij *Babauw* heeft nedergezet, en door zijnen meer dan gewonen ijver en werkzaamheid zich eenige bezitting in land en vee heeft verworven. Ijverig en bedrijvig van aard, kan hij ook inzonderheid voor de uitwendige belangen der gemeente van nut zijn. De vierde eindelijk is de onderwijzer te *Babauw*, J. W. MAKATIVA, bij wien ik wel wat meer kracht en leven wenschte, doch wiens Christelijke gezindheid en wandel overigens voorbeeldig zijn. De pligten en werkzaamheden, in vereeniging met mij aan die opzieners opgedragen, zijn de volgende: toezigt op het leven en den wandel van de leden der gemeente; opwekking en aansporing tot de bijwoning van de openbare godsdienstoefeningen; regeling van de algemeene en bijzondere belangen der gemeente; inzameling van de bijdragen ten behoeve van kerk en school; medewerking tot het gezet opkomen der scholieren. De Postmeester, die tamelijk wel bemiddeld is, en ten volle vertrouwd, is tevens penningmeester van ons kerkefonds, dat thans nagenoeg *f* 700 bedraagt."

Broeder DONSELAAR heeft gedurende zijn verblijf te *Babauw* slechts weinigen gedoopt. Bij zijne komst telde de gemeente *tachtig* zielen, waaronder *tien*, die belijdenis van hun geloof hadden afgelegd. Werden de Christenen, in de naburige kampongs woonachtig, medegeteld, zoo rees het getal tot ruim

twee honderd. Hieraan heeft onze broeder *drie en twintig* kinderen en *zeven* volwassenen door den doop mogen toevoegen, terwijl het getal der lidmaten met *twee en twintig* vermeerderde. Bij de kleinheid dier getallen moeten wij vooreerst bedenken, dat de bevolking van *Babauw* en der omliggende kampongs ten hoogste drie duizend zielen bedraagt, die over eene landstreek van twee tot drie uren in lengte en breedte verspreid wonen. Een deel dezer bevolking bestaat uit *Timorezen*, die zich door stomphheid, onvatbaarheid en onverschilligheid onderscheiden. De meesten zijn *Rottinezen*, onder welke meer vrucht is te hopen. DONSELAAR meende echter geene scholieren te moeten doopen, gelijk vroeger meermalen geschied was. » Deze, » dus schrijft hij in een' brief van 13 Dec. 1851, » hetzij vrijwillig, hetzij op hoog gezag ter school gebragt, werden dan vervolgens meestal, met toestemming hunner heidensche ouders, gedoopt, terwijl de meester doorgaans als doopgetuige de vervulling van de in het formulier gevorderde belofte op zich nam. Die kinderen nu, welke vervolgens de school gezet bleven bezoeken, en voortdurend godsdienstig onderwijs genoten, zijn later meer of minder geschikte leden der gemeente geworden, en eenigen zelfs hebben openbare belijdenis van hun geloof afgelegd. Anderen daarentegen dezer gedoopte scholieren, en dat getal is niet het geringste, hebben zich aan de school onttrokken, eer zij nog eenigermate onderwezen waren, en deze zijn het vooral, die den Christennaam schande aandoen, daar zij als gedoopten Christenen heeten, maar

zich overigens geheel als Heidenen gedragen. Naardien alzoo dat doopen van scholieren grootelijks bijdraagt om het getal der naam-christenen te vermeerderen, heb ik van den aanvang mijner vestiging te dezer plaats gemeend de bestaande gewoonte niet te moeten volgen, behoudens eenige enkele gevallen, wanneer heidensche ouders hunne kinderen aan Christenen ter opvoeding afstaan. Ik heb uit dien hoofde zeldzaam scholieren, kinderen van heidensche ouders, gedoopt, maar wacht daarmede tot dat zij, bij gezet schoolbezoek en godsdienstig onderrigt, genoegzaam onderwezen zijn, en zich uit eigene keus aan christus en zijne gemeente willen verbinden. Daardoor wordt het getal doopelingen wel geringer dan anders het geval zou zijn; maar daardoor loop ik minder gevaar dan bij eene ruimere doopsbediening het naam-christendom te bevorderen, terwijl bovendien het bedienen van den doop op de straks gezegde wijze met mijne denkbeelden van den aard, de waarde en het doel dier plegtigheid minder strookt, ofschoon ik evenwel hen, die eene andere overtuiging volgen, daarom niet wil veroordeelen."

Onder hen, die broeder DONSELAAR tot lidmaten aannam, was een jongeling van twintig jaren, van het eiland *Rotty*, van wien hij wat goeds verwachtte. Het is een gewezen leerling van broeder HARTIG. »Reeds lang,» schrijft DONSELAAR, »had hij den wensch gekoesterd om den Heer JESUS, dien hij als den eenigen naam onder den hemel tot zaligheid gegeven had leeren kennen, ook openlijk voor de menschen te belijden, en door den doop in zijne gemeente te worden ingelijfd. Zijne ou-

ders echter weigerden daarvoor hunne toestemming. Gedachtig aan het woord des Heeren: *wie vader of moeder lief heeft boven mij is mijns niet waardig*, verliet hij in stilte de ouderlijke woning, en kwam naar *Timor* over, om hier de vervulling van zijne ernstige begeerte te zoeken. Bij een voorloopig onderzoek bleek mij, dat hij vrij goed bekend was met de Bijbelsche geschiedenis, en ook tamelijk wel met de voornaamste leerstukken: zonde, verlossing, dankbaarheid. Het kwam mij voor, dat hij, bij het gevoel zijner zondaarsbehoeften, in opregtheid bij *Jesus* zijn heil zoekt, en ik vond dan ook geene vrijheid om zijn verzoek van de hand te wijzen. Moge hij, op *Rotty* teruggekeerd, door woord en leven velen zijner landgenooten voor *CHRISTUS* winnen, en daartoe ook het ernstige woord bij zijnen doop aan hem gerigt van God gezegend zijn!"

Broeder *DONSELAAR* had een aantal Christenen, die voor zijne komst meer of minder schoolonderwijs hadden genoten, maar later geen godsdienstig onderwijs begeerd hadden, in hunne woningen bezocht. Genoegzaam allen hadden hem beloofd aan zijne woning onderwijs te komen ontvangen; maar op den bepaalden tijd verscheen niemand. Bij de meesten moest hij de oorzaak daarvan zoeken in hun' aardschen zin en hunne ongevoeligheid voor hoogere behoeften. Bij eenigen, die niet onverschillig waren voor hun eeuwig belang, was het eene zekere vrees voor het avondmaal, die hen terughield. Een van deze zeide onzen broeder, dat hij zich nog te onrein gevoelde om tot de tafel des Heeren te naderen, waarop hij ten antwoord

ontving, dat, indien hij wachten wilde, tot dat hij rein geworden was, hij dan wel nimmer aan het avondmaal zou kunnen deel nemen; dat *CHRISTUS* ook niet gestorven was om *reinen*, maar wel om zondaren en *onreinen* zalig te maken, en dat Hij van ons niet verlangde, dat wij eerst ons zelve zouden reinigen, en *dan* tot Hem komen, dat ook wel eene vruchteloze poging zoude zijn, maar dat wij ons zoo onrein, schuldig en onwaardig als wij zijn, ootmoedig en vertrouwelijk tot Hem wenden, en dat juist het avondmaal hiertoe mede een krachtig middel was. Elders vinden wij door *DONSELAAR* aangeteekend: »In het algemeen kan ik van al de avondmaalgangers gunstig getuigen, en vormen zij eigenlijk de kern der gemeente. Men houdt het er hier dan ook voor, dat, zoo lang iemand nog geen lidmaat geworden is, het er in alles niet zoo naauw op aankomt; doch wanneer hij genaderd is tot de tafel des Heeren, elke afwijking dubbel misdadig is en schandelijk.» Onze broeder tracht zijne heiden-christenen aan te wijzen, wat hierin waarheid is en wat dwaling. Er zullen ook onder ons wel zijn, die hieromtrent teregtwijzing en bestuur behoeven.

Omtrent het uitwendige gedrag zijner heiden-christenen getuigt broeder *DONSELAAR* aldus: »Het kan geenszins bevreemden, dat in eene Christelijke gemeente, eerst kortelings aan het heidendom onttrokken, te midden van het heidendom bestaande, en nog door velerlei banden daaraan verbonden, bij vele leden ook in geloof en zeden nog veel heidensch wordt aangetroffen. Tot dit laatste behoort in de eerste plaats de onkuischheid. Ofschoon

er in den Archipel wel andere volksstammen worden gevonden, zooals, bij voorbeeld, de *Dajakkers*, (op *Borneo*) die in zedeloosheid de bevolking van dit eiland overtreffen, en ik zelfs verklaren moet, nog nimmer bij inlandsche feesten of andere *openbare* gelegenheden, zoo min bij Heidenen als Christenen, iets onbetamelijks in dit opzigt te hebben waargenomen, zoo is dit kwaad toch ook hier erg genoeg. En hoe zou men dit ook anders kunnen verwachten aangaande de magtigste der menschelijke hartstogten, onder een geheel zinnelijk en onbeschaafd volk, bij hetwelk alle zedelijk gevoel zoo zeer verstompt is? Zoo werd ook de goede verwachting, die ik meende te mogen voeden van enkelen der ontslagen scholieren en catechisanten, dröevig te leur gesteld. In het algemeen is zeker buitensporige wellust, en al wat daarmede in verband staat, het hoofdkwaad in de heidenwereld. Er is eene goddelijke kracht noodig om dit kwaad in den mensch te bedwingen, en hem te leeren met ligchaam en geest God te verheerlijken. Doch zoodanige kracht is er dan ook gelegen in het evangelie van *CHRISTUS*. Dat leert ons de goddeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzaken, en matig, regtvaardig en godzalig leven in deze tegenwoordige wereld. Dat is het groote hervormingsmiddel voor den mensch en voor de maatschappij, en van den invloed, dien het oefent, schoon langzaam en ongemerkt werkende als het zuurdeeg, verwachten wij, waar het gepredikt wordt, en door den Heiligen Geest in de harten ingang vindt, de hervorming der heidenwereld.

» Ook het hebben van meer dan ééne vrouw is

niet geheel vreemd onder de Christenen, schoon toch zeldzaam. Toen ik mij hier vestigde, leerde ik een' man kennen van Christelijke ouders geboren, en reeds in zijne jeugd gedoopt, die sinds twee jaren openlijk met twee vrouwen, beide insgelijks Christinnen, leefde, en haar in zijne woning onderhield. Deze man was overigens een zeer geschikt mensch, ijverig in zijn' arbeid, en zich in andere opzigten niet onbehoorlijk gedragende. Toen ik hem vroeg naar de reden van zijn onchristelijk gedrag, vernam ik, dat hij vroeger eenige jaren met ééne dezer twee vrouwen geleefd had, maar dat zijn verlangen naar het bezit van kinderen steeds onvervuld bleef. Daarom werd deze vrouw te rade eene tweede gezellin voor haren man te zoeken, in de hoop dat deze het verlangde geluk mogt aanbrengen. Men dacht niet, dat daar zoo veel kwaads in stak, daar men toch ook van dergelijke handelingen de voorbeelden aantrof in het O. T., en wel bij mannen, die wegens hunne deugd en godsvrucht hoog worden geroemd. Meermalen onderhield ik hem over het ongeoorloofde en onchristelijke van zijne handelwijs, en wekte hem op om die ergernis uit de gemeente weg te doen. Hij ontving mijne bestraffingen en vermaningen met zachtmoedigheid, en verklaarde zich genegen eene der beide vrouwen te verwijderen, en met de andere zich in Christelijken echt te begeven. Eindelijk is de zaak beslist, in zamenstemming met de opzieners der gemeente. Hij zal op Christelijke wijze in het huwelijk treden met de eerste en oudste zijner vrouwen. De tweede

vrouw zal zich uit zijne woning verwijderen (dit is reeds geschied) en zoo lang zij ongehuwd blijft onderstand van hem genieten. Alzoo is dan deze ergernis uit de gemeente verwijderd. Bij een' ander' persoon, een' broeder van den even genoemden, hadden mijne pogingen een minder gunstig gevolg. Deze man had sedert jaren bij zijne vrouw een paar bijzitten in huis, bij eene van welke hij een' zoon heeft, die thans een jaar of zes oud is. Onlangs verzocht hij mij dit kind te doopen, aan welk verzoek ik echter niet wilde voldoen, ten zij hij mij beloofde, die bijzitten van zich te zullen verwijderen. Daartoe niet genegen heeft hij zich sedert, uit eene soort van weerwraak misschien, ook aan de openbare godsdienstoefeningen onttrokken, en leeft geheel als een heiden. Ook in andere opzigten leidt deze man een ongeregeld gedrag, en uit hoofde van gedurige dronkenschap is hij mede als Luitenant der Mardijkers ontslagen, waarvoor zijn bovengenoemde broeder in de plaats is gesteld. Ik laat hem niet geheel varen, maar heb weinig hoop op zijne verbetering. Wat echter onmogelijk is bij de menschen is het daarom nog niet bij God."

Aldus schreef onze broeder in April des vorigen jaars. In zijn' brief van December l.l. vinden wij hem in soortgelijke loffelijke poging om de uitwendige reinheid der gemeente te bevorderen door de opzieners, welke hij gekozen had, krachtig bijgestaan. Aldus schrijft hij: »Was het getal der gedoopten in de laatste maanden gering, dat der godsdienstig ingezegende huwelijken was aanzienlijk te noemen. Sedert mijn schrijven van April dezes

jaars bevestigde ik in den huwelijksstaat, zoo te *Babauw* en *Olio* als te *Oisauw*, niet minder dan *veertien* paren. Vooral ook hebben daartoe bijgedragen de bemoeijingen van de opzieners der gemeente. De meesten dezer echtelingen hadden reeds korteren of langeren tijd te zamen gewoond, gelijk hier tot dusver onder de Christenen meestal plaats vond. De voorname oorzaak dier ongehuwde zamenleving is bij velen gelegen in het bezwaar om de kosten te vinden voor de bruiloft, die men bij de voltrekking van een huwelijk volstrekt noodzakelijk acht. Bij herhaling heb ik het reeds gezegd, dat, schoon een bruiloft bij de sluiting van een huwelijk allezins geoorloofd is voor hen, die de kosten kunnen betalen, de minvermogenden nogtans geen vrijheid hebben om die reden de wettige voltrekking van hun huwelijk na te laten, en dat geen valsche schaamte voor de menschen mag terughouden van hetgeen Gode welgevallig is. Ik heb dan ook hoop, dat de ongehuwde zamenleving voortaan onder de jonge lieden zeldzamer zal worden, ofschoon echter nog wel niet zoo heel spoedig het Christendom, ook in dit opzigt, het gevoel van het welvoegelijke zoo *algemeen* heerschend zal hebben gemaakt, dat men de ongehuwde zamenleving eene schande acht, en ook diegenen, bij welke godsdienstige beginselen niet krachtig genoeg werken, door het gevoel van *schaamte* daarvan worden terughouden. Dewijl men hier in het algemeen nog al veel prijs stelt op den doop der kinderen, en velen zelfs bijgeloovige begrippen daaraan verbinden, zoo tracht ik daarvan in zoo

verre ten goede gebruik te maken, dat ik als regel heb aangenomen geene kinderen te doopen dan die uit een' Christelijken echt zijn geboren, ten einde ook daardoor zoo veel mogelijk het Christelijke huwelijk te bevorderen. Niet zelden gebeurt het ook, dat Christenen zich aan Heidenen verbinden, hoewel thans minder dan vroeger, en wanneer dit reeds is geschied, zoo is daar niets anders aan te doen dan te trachten om den heidenschen man of de vrouw tot de omhelzing des Christendoms te brengen, en tot het sluiten van een Christelijk huwelijk te bewegen. Onlangs echter zouden in de nabuurschap van *Babauw* een Christen jongman en een heidensch meisje zich openlijk op heidensche wijze aan elkander verbinden, met medewerking en goedkeuring van den vader des eerstgenoemden, mede een Christen. Ik vernam dit eerst een paar dagen eer deze verbindtenis zou plaats hebben, en dewijl de ouders aan weerszijden tot de gegoeden behoorden, was alles reeds tot een groot feest in gereedheid gebragt, en eene schaar van genooden, zoo Heidenen als Christenen, van heinde en verre te zamen gekomen. Zoodra mogelijk na het ontvangen berigt spoedde ik mij naar *Lilihaw*, de woonplaats van den verloofden jongeling, en bragt vader en zoon het onchristelijke van hunne handelwijs op ernstige wijze onder het oog. Men had niet vele redenen tot verontschuldiging in te brengen; doch zou het heidensche meisje zich in het Christendom willen laten onderwijzen, en later de Christelijke huwelijksvoltrekking kunnen plaats hebben, indien nu slechts eerst de heidensche kon

voorafgaan. Daar de zaak nu eenmaal zoo ver gekomen was, en ik vreesde, dat de stuiting dezer verbindtenis toch weinig zoude baten, dewijl de jonge lieden dan welligt heimelijk zich zouden vereenigen, was ik niet geheel ongeezind om aan dit verlangen gehoor te geven, voor zoo verre namelijk de heidensche gebruiken bij dergelijke gelegenheid met het evangelie niet strijdig waren. Doch ik wilde eerst het gevoelen vernemen van de opzieners der gemeente. Een van deze was echter van eene andere meening, en oordeelde, dat de heidensche verbindtenis volstrekt geen plaats mogt hebben, naardien deze zoo openlijk en voor het oog van zoo velen zou geschieden, dat zij ligt bij anderen navolging zou vinden, en eene toelating van onze zijde bij velen als eene goedkeuring zou kunnen worden aangemerkt. Dit gevoelen werd door allen omhelsd, en alzoo besloten van wege het bestuur der gemeente een' brief te zenden aan den verloofden jongeling en zijn' vader, waarin het onchristelijke en ergerlijke van hun gedrag aangetoond, en zij beiden ernstig tot hun' Christenpligt werden vermaand, met de verklaring, dat, indien zij desniettemin de voorgenomene verbindtenis op de heidensche wijze wilden doen plaats hebben, wij alsdan genoodzaakt zouden zijn hen beiden buiten de gemeente te sluiten. Deze brief was wel ernstig, doch tevens in den geest der Christelijke liefde geschreven, vader en zoon vermanende in den naam des Heeren hunne verpligting als Christenen toch te gedenken, en zich geene schade te berokkenen aan hunne zielen, en hen biddende met zachtmoe-

digheid te ontvangen het woord der vermaning, waarmede wij alleenlijk hun eigen heil en de stichting der gemeente bedoelden. Dit schrijven bragt den verlangden indruk te weeg, en schoon reeds zoo vele kosten waren gemaakt, en alles tot de voltrekking der verbindtenis in gereedheid was gebracht, werd nogtans het feest gestaakt, de verloving ontbonden, en vergiffenis gevraagd voor het verkeerde bedrijf. Zekerlijk had de bedreiging van afsnijding van de gemeente het krachtigst hiertoe bijgedragen, en ik maak daarom melding van dit geval, wel als bewijs van den prijs, dien men stelt op het deelgenootschap aan de Christelijke gemeente, maar toch ook evenzeer als een bewijs, hoezeer menschen van lage beschaving en geringe verstandontwikkeling door middel van *gezay* willen geleid zijn."

Wij ontvingen deze onderscheidene mededeelingen van onzen broeder met blijdschap, en werden er door versterkt in onze overtuiging, dat wij de gemeente van *Babauw* niet zonder een' zendeling mogten laten. Broeder schor zal daar geen' verwaarloosden akker vinden, en er in de opzieners trouwe medehelpers bezitten. Het moge hem gebeuren nat te maken, wat zijn voorganger plantte, en te aanschouwen, dat God den wasdom geeft.

GIFTEN EN LEGATEN.

Amsterdam.

Door bezorging van Ds. HASEBROEK, van weeskinderen in het Diakonie-weeshuis, mede uit dankbaarheid voor het voorregt eener godsdienstige opvoeding in dit Christelijk gesticht	f 20,—
Legaat van Mevrouw ANNA ELISABETH KUHN, f 2000, 2½/o Certificaten Werkelijke Schuld, met de renten sedert haar overlijden	20,03
Van n. n.	25,—
Door tusschenkomst van Ds. MUNTENDAM	7,50

Breskens.

Door Ds. LUTEYN, van eenige belangstellende vrienden ter uitbreiding van Christus koningrijk onder de Heidenen	13,—
--	------

Groningen.

Door Prof. HOFSTEDE DE GROOT, van een gebrekkig meisje, die de maandberigten voor eenige centen ter lezing geeft, over 1851	3,—
Van eene catechisatie bij Prof. HOFSTEDE DE GROOT.	11,85

Rotterdam.

Door Ds. THEESING, van zijne catechisanten.	25,—
Van het Klassikaal Bestuur, uit het fonds van LUCIA HOFMAN	400,—
Van de oudste catechisanten van Ds. TIDEMAN.	22,17
Van een dienstmeisje, voor de zendelingen op Celebes	3,—
Van n. n., door den Heer A. C. VAN ROSSEM.	100,—

Schiedam.

Eene gift uit bijdragen van de leerlingen aan de naaischool van E. B. L.	14,—
--	------

Sluis.

Van n. n., ter uitbreiding van Gods koningrijk	1,23½
--	-------

Zutphen.

Van de catechisanten van Ds. VAN GRIETHUYSEN	14,30
Spaarpenningen van eenen zieken	5,70

Te ROTTERDAM, bij M. WIJT & ZONEN,
Drukkers van het Nederlandsche Zendelinggenootschap.